

† ՄԱՀԳՈՅԺ

ԱՌԱՔԵԼ ԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

Նրեանի նահանգի Արզաքեանդ կալուածքում այս օրերս ողբերգական մահով վերջ դրուեց մի անհատի կեանքի, որ իւր երկարամեայ հասարակական գործունէութեամբ և յայտնի ու մանաւանդ գաղտնի բարեգործութեամբ գրաւել էր շատերի սէրն ու յարգանքը: Մեր ո՞ր բարեգործական ընկերութիւնը, ո՞ր լրագիրը, ո՞ր չքաւոր հեղինակը նպաստ չէ ստացել հանգուցեալ Առաքել Մատուրեանից: Իւր բարեօրոտութեամբ, առատաձեռնութեամբ, հասարակական խնդիրների հետաքրքրութեամբ հանգուցեալը վայելում էր հայ ժողովրդի համակրանքը. ամենքը ճանաչում էին նրան ու անուանում Առաքել «ապէլը»: Առաքել ապէլը ժողովրդական մարդ էր Բագում և մասամբ նաև Թիֆլիսում: Իւր ազգին, արեւակից ժողովրդի ցաւերին օգնելու ձգտումն այնքան մեծ էր այդ թէև անուս, բայց բնական խելքով մարդու մէջ, որ նոյն իսկ իւր անձը վտանգի ենթարկելով՝ հայկական խնդրի տաք ժամանակը գնաց Լօնդօն և անգլիական բարձր շրջանների մէջ հայի վշտերն էր պատմում և օգնութիւն հայցում:

Հանգուցեալը Սիւնեաց աշխարհի Զարահունջ գիւղի զաւակ էր և Բագու գաղթած. Բագում բաղդը ժպտում է գիւղի բնութեան որդուն և գիւղացի երիտասարդը հետզհետէ կարողութիւն է ձեռք բերում. սակայն ուրիշների նման նա չէ վատնում բաղդի բերածը իւր անձնական վայելչութիւնների համար միայն, այլ լաւ ըմբռնելով կարիքի և չքաւորութեան նշանակութիւնը՝ օգնութեան ձեռք է կարկառում իրեն դիմող և չդիմող կարօտեալներին:

Հանգուցեալը հրատարակել է նաև (առանց իր անունը յայտնելու) մեծածախ և հասարակական նշանակութիւն ունեցող պարունակութեամբ գրքեր. օգնել է իրեն դիմող գրագէտներին նիւթապէս և մտադիր էր իւր ամբողջ հարստութիւնը հասարակական բարեգործական նպատակի յատկացնելու. ինքն անզաւակ և ամուրի էր մնացել: Սակայն տարաբաղդաբար վերջին մի քանի տարիների ընթացքում հանգուցեալի դրամական գործերը ձախ գնացին և Բագուի ընդհանուր «կրիզիս»ից

բացառութիւն չկազմեցին նաև Առաքել ապօր խոշոր ձեռնարկութիւնները: Հանգուցեալը կամենալով ուրիշ կերպ ևս օգնած լինել երկրագործ ժողովրդին, մի քանի խոշոր կալուածքներ ձեռք բերեց և մտադիր էր ծաղկած դրութեան հասցնել այդ հողերը գիւղատնտեսական կատարելագործուած միջոցներով: Վերջին գործում բաղդը դաւաճանեց Մատուրեանին. նա իւր նպատակն իրագործուած չկարողացաւ տեսնել և յաւիտեանս աչքերը փակեց: Դրամական տաղնապը, ինչպէս երևում է, վերջերս նրան սաստիկ յուզել և յուսահատութեան էր հասցրել. հոգեկան այդ անհանգիստ դրութիւնն արդէն այն աստիճանին էր հասել, որ իր քառասնամեայ թուրք բարեկամ Թաղիեի օրինակելի և իսկ քրիստոնէական ընկերական օգնութիւնն էլ չկարողացաւ կասեցնել նրան ճակատագրական քայլից: Հանգուցեալը մօտ 75 ամեայ առողջ ծերունի էր և դեռ կարող էր երկար ապրել:

Կովկասի ամբողջ մամուլը համակրանքով լի խօսքեր նուիրեց հանգուցեալի յիշատակին: Մենք էլ մեր սրտագին ծանր վիշտը միացնում ենք մարդասէր «ապօր» մերձակաների սրտի կսկծին:

«Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի»: